

19. Конституція України, ухвалена на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (із змінами). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

20. План діяльності на середньостроковий період. *Міністерство юстиції* : офіційний сайт. URL: https://minjust.gov.ua/objectives_of_public_policy.

21. Про підприємство. *НАІС* : офіційний сайт. URL: <https://nais.gov.ua/about>.

УДК 338.23

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.4.21>

КОШИКОВ Д.О.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОЇ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

GENERAL CHARACTERISTICS OF THE LEGAL FORM OF IMPLEMENTATION OF STATE POLICY IN THE FIELD OF ECONOMIC SECURITY OF THE STATE

У статті з'ясовано, що форми управлінської діяльності або державного управління нерозривно пов'язують із діяльністю певних уповноважених суб'єктів, оцінка правового статусу яких дає підстави в адміністративно-правовому науковому розумінні зарахувати їх до суб'єктів публічної адміністрації. Не є винятком форми реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави.

Обґрунтовано доцільність класифікації правових форм реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави, а саме: 1) нормотворча форма: а) видання правових актів інституційного рівня (закони України, стратегії, прогнози); б) видання підзаконних адміністративних нормативно-правових актів (постанови Кабінету Міністрів України, укази Президента України, відомчі акти органів виконавчої влади, акти органів місцевого самоврядування нормативно-правового характеру); 2) правозастосовна форма: а) прийняття індивідуальних адміністративних актів (рішення про видання та анулювання ліцензій на провадження господарської діяльності; дозвіл на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання; рішення про дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів; рішення про надання земель; рішення про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців; податкові повідомлення-рішення; кадрові рішення; рішення про: створення та ліквідацію підприємств, установ Національного банку України, віднесення банку до категорії проблемних або неплатоспроможних; запровадження заходів захисту, застосування заходів впливу (санкцій) до установ та осіб, які здійснюють діяльність на ринках фінансових послуг; рішення у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції; рішення у справах про адміністративні правопорушення); б) укладення адміністративних договорів; в) здійснення інших юридично значущих дій (складання протоколів про адміністративні правопорушення; погодження клопотань про надання дозволів; складення акту відбору зразків; оформлення актів, звітів за результатами проведення перевірок (державного фінансового аудиту); здійснення матеріально-технічних операцій; подання звернень; подання запитів на інформацію; звернення до суду).

Ключові слова: економічна безпека, національна безпека, державна політика, адміністративно-правові засади, суб'єкти, адміністративне законодавство, форми, адміністративно-правові відносини, удосконалення.

© КОШИКОВ Д.О. – доктор юридичних наук, старший викладач кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування факультету № 3 (Харківський національний університет внутрішніх справ)

The article clarifies that the forms of administrative activity or public administration are inextricably linked with the activities of certain authorized entities, the assessment of the legal status of which gives grounds in the administrative-legal scientific sense to refer them to the subjects of public administration. It is obviously not an exception to consider the forms of implementation of state policy in the field of economic security of the state. The expediency of classification of legal forms of realization of the state policy in the field of maintenance of economic safety of the state on: 1) normative form is substantiated: a) publication of legal acts of institutional level (laws of Ukraine, strategies, forecasts); b) issuance of bylaws of administrative regulations (resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, decrees of the President of Ukraine, departmental acts of executive bodies, acts of local governments of regulatory nature); 2) law enforcement form: a) adoption of individual administrative acts (decisions on the issuance and revocation of licenses for economic activities, permission for concerted actions, concentration of economic entities, decisions on permission for special use of natural resources, decisions on the provision of land, decisions on state registration of legal entities and individuals – entrepreneurs; tax notices-decisions; personnel decisions; decisions on: creation and liquidation of enterprises, institutions of the National Bank of Ukraine, classification of the bank as problematic or insolvent; introduction of protection measures, application of measures of influence (sanctions) to institutions and persons operating in the markets of financial services; decisions in cases of violation of legislation on protection of economic competition; decisions in cases of administrative offenses); b) conclusion of administrative agreements; c) implementation of other legally significant actions; drawing up protocols on administrative offenses; approval of applications for permits; drawing up an act of sampling; drawing up acts, reports on the results of inspections (state financial audit); implementation of material and technical operations; submission of appeals; for information; appeal to the court).

Key words: *economic security, national security, state policy, administrative and legal principles, subjects, administrative legislation, forms, administrative and legal relations, improvement.*

Вступ. Перманентна економічна криза, яка у 2020–20201 рр. зумовлена поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, гальмує розвиток ринкових відносин в Україні, що має своїм наслідком безробіття, спад виробництва, зниження рівня життя населення та інші негативні економічні явища. З огляду на це, гостро постає питання щодо реалізації ефективної державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. При цьому необхідно розуміти, що державна політика, становлячи певну активну діяльність, має свій зовнішній вияв (вираження), тобто форму. Дії відображають зміст такої діяльності залежно від характеру і форми вираження.

Постановка завдання. Розкриття змісту форм реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави зумовлює необхідність визначитися з розумінням поняття «форма». У розрізі дослідження інтерес становить сутність форм реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави, що виражається у певній публічно-правовій діяльності.

Результати дослідження. Адміністративно-правова література переважно торкається питань форм державного (публічного) управління та форм діяльності суб'єктів публічної адміністрації. Такий підхід є цілком прийнятним, зокрема, для виокремлення форм реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави, адже остання тією чи іншою мірою охоплює сфери управління адміністративно-політичною діяльністю та національною безпекою як її складником [1, с. 505, 519–528], а також сферу управління економікою, яка містить питання управління промисловістю, агропромисловим комплексом, використання і охорони природних ресурсів, фінансами, зовнішньоекономічною діяльністю тощо.

Т.О. Коломєць під формами державного (публічного) управління розуміє «волевиявлення виконавчо-розпорядчого органу, посадової особи, здійснене в рамках режиму законності та компетенції для досягнення адміністративно-правової мети, вираження в зовнішньому вигляді конкретних дій суб'єктів публічного управління, які здійснюються в процесі їхньої діяльності й спрямованості на реалізацію адміністративних функцій» [2, с. 325].

Як видно з описаних визначень, форми управлінської діяльності або державного управління нерозривно пов'язують із діяльністю певних уповноважених суб'єктів, оцінка правового статусу яких дає підстави в адміністративно-правовому науковому розумінні зарахувати їх до суб'єктів публічної адміністрації. Не є винятком форми реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Як ми вже зазначали, дослідження форм діяльності суб'єктів публічної адміністрації становить один з окремих напрямів наукових досліджень.

Змушені констатувати, що в науковій літературі не склалося єдності поглядів щодо класифікаційного розподілу адміністративно-правових форм (форм державного управління (діяльності суб'єктів публічної адміністрації)).

Так, наприклад, Р.Г. Шокін серед форм діяльності суб'єктів публічної адміністрації виокремлює такі: адміністративну правотворчість органів публічної адміністрації (видання нормативних актів публічного адміністрування); видання індивідуальних актів публічного адміністрування; укладання адміністративних договорів; здійснення юридично значущих дій (реєстраційна діяльність, ліцензійна діяльність, акредитація відповідних установ та організацій у сфері економіки та підприємництва, видання сертифікатів якості, інституційний та інші аудити тощо); провадження організаційних дій; виконання матеріально-технічних, фінансових операцій [3, с. 280].

В.В. Галуцько пропонує форми державного управління поділити на такі видові групи: «видання підзаконних нормативно-правових актів (адміністративних) актів; видання індивідуальних адміністративних актів; укладання адміністративних договорів; учинення інших юридично значущих адміністративних дій; здійснення матеріально-технічних операцій» [4, с. 132].

Ми не можемо погодитись із жодним із зазначених підходів до групування форм державного управління (діяльності суб'єктів публічної адміністрації). Так, спосіб класифікації форм Р.Г. Шокіна, не дивлячись на те, що автор розглядає форми діяльності саме суб'єктів публічної адміністрації, є, м'яко кажучи, неповним. Навпаки, перелік форм діяльності суб'єктів публічної адміністрації, які разом з органами державної влади включають органи місцевого самоврядування, має бути більш розширеним, що сприяє збільшенню кількості видів перших.

Не вдаючись у подальшу полеміку щодо систематизації та класифікаційного розподілу форм діяльності суб'єктів публічної адміністрації чи форм державного (публічного) управління, зазначимо, що традиційно в адміністративно-правовій літературі виділяють правові та неправові (організаційні) форми адміністративної діяльності.

Отже, концепція правових та неправових (організаційних) адміністративно-правових форм, на нашу думку, є найбільш прийнятною для характеристики форм реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. В основі описаного поділу як класифікаційний критерій виступає характер наслідків використання таких форм, який настає або є відсутнім унаслідок їх утілення. При цьому необхідно розуміти, що такий підхід до класифікації потрібно вважати лише першим етапом побудови системи досліджуваних нами форм.

Так, на думку Г.О. Борисова, правовими формами діяльності держави слід уважати «організаційно-правові види реалізації владних повноважень органами держави, органами місцевого самоврядування, посадовими особами, недержавними організаціями (за наявності делегованих повноважень), пов'язаними з виконанням державної роботи (вирішення юридичних справ) у порядку, передбаченому процесуальними нормами, і настанням юридично значущих результатів» [5, с. 182]. Г.М. Бистрик під правовими формами пропонує розуміти «систему реалізованих уповноваженими органами державної влади у встановленому законом порядку юридично значущих дій та рішень організаційно-розпорядчого і управлінського характеру щодо забезпечення функцій держави в контексті державно-владного впливу на суспільні відносини» [6, с. 7]. С.М. Олейников указує на те, що «правова форма є специфічною формою діяльності органів держави, посадових осіб та керувальних суб'єктів, котра здійснюється на підставі суворого дотримання вимог закону та інших нормативно-правових актів, результати якої завжди тягнуть або пов'язані з настанням певних юридичних наслідків» [7, с. 12].

Продовжуючи логіку побудови системи форм реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави, вважаємо обґрунтованим правові форми поділити на нормотворчу та правозастосовну форми, де класифікатором виступатиме «сфера поширення юридичних наслідків».

Підсумовуючи викладене, ґрунтуючись на отриманих нами висновках щодо поняття, сутності та змісту державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави, а також системи суб'єктного складу її реалізації, до правових форм реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави доцільно зарахувати такі:

1. Видання правових актів інституційного рівня. Так, Верховна Рада України затверджує Державний бюджет України і бюджетну систему України; систему оподаткування, податки і збори; засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків; установлює статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України; врегульовує законом порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу; визначає порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види і типи [8] (п. 1 ч. 2 ст. 92 Конституції України). Крім того, до законодавчих актів (як вияву правової форми реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави) можна зарахувати:

– Закон України «Про національну безпеку України», яким передбачено, що державна політика у сфері національної безпеки спрямовується на забезпечення економічної безпеки (ч. 4 ст. 3); загрози національній безпеці України та відповідні пріоритети державної політики у сферах національної безпеки й оборони визначаються в Стратегії національної безпеки України та інших документах із питань національної безпеки й оборони (ч. 5 ст. 3);

– Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», який «визначає правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю)» [9];

– Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», який прийнято «...враховуючи те, що однією із засад реалізації державного суверенітету України є її самостійність при здійсненні та регулюванні зовнішньоекономічних відносин, ... бажаючи всебічного розвитку економічних відносин з іншими державами на взаємовигідній основі, маючи на меті запровадити правове регулювання всіх видів зовнішньоекономічної діяльності в Україні...» [10];

– Господарський кодекс України, який закріпив положення економічної стратегії як обраної державою курс економічної політики, розрахований на тривалу перспективу і спрямований на вирішення масштабних економічних та соціальних завдань, завдань культурного розвитку, забезпечення економічної безпеки держави, збереження і примноження її економічного потенціалу і національного багатства, підвищення народного добробуту. Економічна стратегія включає визначення пріоритетних цілей економіки, засобів та способів їх реалізації, виходячи зі змісту об'єктивних процесів і тенденцій, що мають місце в національному та світовому господарстві, та враховуючи законні інтереси суб'єктів господарювання (ч. 2 ст. 9) [11] та інші.

Крім законів, до правових актів інституційного рівня як вираження реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держава вважаємо за необхідне зарахувати:

– Стратегію національної безпеки [12], якою визначені: поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України, серед яких загрози економічній безпеці відображені у п. п. 12, 17, 24, 25, 29, 32; основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки, зокрема економічної (п. п. 34, 37, 53, 54);

– Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2021–2023 роки [13], яким визначено основні прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2021–2023 роки;

– Економічну стратегію: зростання через інвестиції, що визначає основні напрями інвестиції з 2020 року, ключові положення щодо витратів із Державного бюджету України на сферу економічної безпеки та стабільності, пропозиції лібералізації ринку праці для створення робочих місць [14] тощо.

Для обґрунтування власної позиції щодо віднесення відповідних Стратегій до інституційного рівня правового вираження реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави зазначимо, що у цьому питанні, окрім теоретично обґрунтованої позиції (про що йшлося вище [15, с. 120]), ми виходили зі специфіки суб'єкта надання юридичної сили таким документам та особливостей правових підстав їх прийняття у розрізі уналежнення до форм реалізації державної політики. Так, Стратегію національної безпеки схвалено Радою національної безпеки й оборони України та затверджено указом Президента України. Прогноз економічного і соціального розвитку та Економічна стратегія, як ми зазначали вище, безпосередньо розглядаються законодавцем як форми реалізації державної економічної політики (ч. ч. 2, 4 ст. 9 ГК України).

2. Видання підзаконних адміністративних нормативно-правових актів, серед яких до тих, що уособлюють правову форму реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави, вважаємо доцільним віднести:

– постанови Кабінету Міністрів України: «Питання державного оборонного замовлення» від 27.04.2011 р. № 464, «Про ефективне використання державних коштів» від 11.10.2016 р. № 710;

– укази Президента України: «Про заходи щодо розвитку економічного співробітництва областей України із суміжними областями Республіки Білорусь і адміністративно-територіальними одиницями Республіки Молдова» від 03.06.1994 р. № 271/94, «Про невідкладні заходи щодо забезпечення економічного зростання, стимулювання розвитку регіонів та запобігання корупції» від 20.09.2019 р. № 713/2019 та інші;

– відомчі акти органів виконавчої влади – суб'єктів реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Відповідні нормативно-правові акти регулюють суспільні відносини різних сфер (підприємництва, захисту економічної конкуренції, промисловості, аграрного виробництва, фінансів тощо) та спрямовані на вирішення безлічі питань державного (публічного) управління. Тож їх перелік складають сотні одиниць. Як приклад укажемо такі: накази Мінекономіки: «Про організацію діяльності централізованої закупівельної організації в рамках проведення та реалізації пілотного проекту» від 13.06.2018 р. № 810, «Про затвердження Примірної методики визначення вартості життєвого циклу» від 28.09.2020 р. № 1894; накази Мінфіну: «Про затвердження висновку про результати моніторингу процедури закупівлі та порядку його заповнення» від 08.09.2020 р. № 522, «Про визнання умов додаткового випуску довгострокових облігацій зовнішніх державних позик 2020 року» від 11.12.2020 р. № 758; наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України «Регламент оперативних повідомлень щодо порушень у роботі підприємств паливно-енергетичного комплексу» від 21.12.2012 р. № 1054 тощо.

– акти органів місцевого самоврядування нормативно-правового характеру. Відповідно до положень ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи місцевого самоврядування наділені повноваженнями приймати, зокрема, нормативні акти у формі рішень (як-от рішення Харківської обласної ради «Про затвердження Програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва в Харківській області на 2016–2020 роки» від 09.09.2016 р. № 245-VII, рішення Київської міської ради «Про деякі питання комплексної підтримки суб'єктів господарювання міста Києва на час дії обмежувальних заходів» від 24.12.2020 р. № 25/25).

3. Ухвалення індивідуальних адміністративних актів. Такими актами можуть бути:

– рішення про видання та анулювання ліцензій на провадження видів господарської діяльності: банківська діяльність, діяльність із надання фінансових послуг; діяльність у сфері електроенергетики; випуск та проведення лотерей; зовнішньоекономічна діяльність; транспортування нафти, нафтопродуктів магістральним трубопроводом; діяльність на ринку природного газу; виробництво теплової енергії, транспортування теплової енергії магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами та постачання теплової енергії [16] (п. п. 1, 18, 25, 26, 27, 29 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»);

– дозвіл на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання (розділ VI Закону України «Про захист економічної конкуренції»);

– рішення про дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення, а також про скасування такого дозволу (п. 36 ч. 1 ст. 26, п. п. 22, 23, 24 ч. 1 ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»);

– рішення про надання під забудову та для інших потреб земель, що перебувають у власності територіальних громад (пп. 1 п. «а» ч. 1 ст. 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»);

– рішення про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (пп. 7 п. «б» ч. 1 ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»);

– податкові повідомлення-рішення (ст. 58 ПК України);

– кадрові рішення щодо посадових осіб-суб'єктів реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави;

– рішення про: створення та ліквідацію підприємств, установ Національного банку, віднесення банку до категорії проблемних або неплатоспроможних; запровадження заходів захисту відповідно до Закону України «Про валюту і валютні операції», застосування заходів впливу (санкцій) до банків, інших фінансових установ, осіб, які провадять діяльність на ринках фінансових послуг;

– рішення у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (ст. 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції»; наприклад, рішення АМК України від 10.12.2019 р. № 800-р);

– рішення у справах про адміністративні правопорушення, повноваженнями щодо прийняття яких наділені «адміністративні комісії при виконавчих органах міських рад» (ст. 218 КУпАП), «виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад» (ст. 219 КУпАП), «районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди» (ст. 221 КУпАП) тощо.

4. Укладення адміністративних договорів як «спільних правових актів суб'єктів владних повноважень або правові акти за участю суб'єкта владних повноважень та іншої особи, що ґрунтуються на їх волеузгодженні, мають форму договору, угоди, протоколу, меморандуму тощо, визначають взаємні права та обов'язки його учасників у публічно-правовій сфері й укладаються на підставі закону». До переліку відповідної правової форми реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави уявляється за можливе зарахувати адміністративні договори про: передавання в концесію особливих суб'єктів господарювання (між Міністерством інфраструктури України, Державним підприємством «Адміністрація морських портів України», компанією «QTERMINALS W.L.L.» та ТОВ «Кютерміналз Ольвія» про передавання в концесію спеціалізованого морського порту «Ольвія»); продажі з застосуванням електронної системи ProZorro (договір між Публічним акціонерним товариством «Укрзалізниця» та Державним підприємством «Прозорро. Продажі» з метою перспективної здачі в оренду вантажних вагонів); порядок проведення аудиту (аудиторської перевірки); проведення електронних аукціонів із розподілу квоти підтримки між замовником аукціону та оператором електронного майданчика.

5. Здійснення інших юридично значущих дій щодо реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави, до переліку яких необхідно зарахувати:

– складення протоколів про адміністративні правопорушення у сфері економіки (у розрізі положень ст. 255 КУпАП правом на складення протоколів про адміністративні правопорушення, об'єктом посягання яких є суспільні відносини у сфері економіки, наділені: 1) уповноважені на те посадові особи: органів Національної поліції, органів державного енергонагляду, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері енергозбереження, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів, фінансових органів, органів Антимонопольного комітету України, органів Служби безпеки України, органів державної податкової служби, Національного банку України, органів державного фінансового контролю, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику, політику з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та дерегуляції господарської діяльності, суб'єктів державного фінансового моніторингу, які виконують функції державного регулювання і нагляду за відповідними суб'єктами первинного фінансового моніторингу, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, органів ліцензування, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову і бюджетну політику; 2) посадові особи, уповноважені на те виконавчими комітетами (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчими органами, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад; 3) державні інспектори з питань інтелектуальної власності [17]);

– погодження клопотань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів загальнодержавного значення (пп. 4 п. «б» ч. 1 ст. 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»);

– складення акта відбору зразків у розумінні норм Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»;

– оформлення актів, довідок, звітів за результатами проведення перевірок (державного фінансового аудиту) уповноваженими суб'єктами реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави (ст. 86 ПК України);

– здійснення матеріально-технічних операцій (складення інформаційних довідок, звітів (звітів про наявність земель та розподіл їх за власниками земель, землекористувачами, угіддями тощо);

– подання громадянами та громадськими об'єднання звернень (пропозицій (зауважень), заяв (клопотань) і скарг) до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб (суб'єктів реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави) із метою протидії загрозам економічній безпеці держави;

– подання запитів на інформацію в розумінні Закону України «Про доступ до публічної інформації»;

– звернення до суду про визнання незаконними актів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які суперечать умовам забезпечення економічної безпеки держави (пп. 4 п. «а» ч. 1 ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») та інші.

Висновки. Комплексний підхід до застосування критеріїв групування (класифікації), а саме на першому етапі характеру наслідків використання форм та на другому – сфери поширення юридичних наслідків, дозволило сформувати таку видову структуру (систему) правових форм реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави:

– нормотворча форма реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави: а) видання правових актів інституційного рівня (закони України, стратегії, прогнози); б) видання підзаконних адміністративних нормативно-правових актів (постанови Кабінету Міністрів України, укази Президента України, відомчі акти органів виконавчої влади, акти органів місцевого самоврядування нормативно-правового характеру);

– правозастосовна форма реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави: а) прийняття індивідуальних адміністративних актів (рішення про видання та анулювання ліцензій на провадження господарської діяльності; дозвіл на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання; рішення про дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів; рішення про надання земель; рішення про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців; податкові повідомлення-рішення; кадрові рішення; рішення про: створення та ліквідацію підприємств, установ НБУ, віднесення банку до категорії проблемних або неплатоспроможних; запровадження заходів захисту, застосування заходів впливу (санкцій) до установ та осіб, які здійснюють діяльність на ринках фінансових послуг; рішення у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції; рішення у справах про адміністративні правопорушення); б) укладення адміністративних договорів; в) здійснення інших юридично значущих дій (складення протоколів про адміністративні правопорушення; погодження клопотань про надання дозволів; складення акта відбору зразків; оформлення актів, довідок, звітів за результатами проведення перевірок (державного фінансового аудиту); здійснення матеріально-технічних операцій; подання звернень; подання запитів на інформацію; звернення до суду).

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право : підручник / за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гарашука, В.В. Зуй. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків : Право, 2013. 656 с.
2. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
3. Щокін Р.Г. Поняття й види форм публічного адміністрування у сфері освіти. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 278–280
4. Адміністративне право України. Т. 1. Загальне адміністративне право : навчальний посібник / В.В. Галуцько, В.І. Курило, С.О. Короєд, О.Ю. Дрозд, І.В. Гиренко, О.М. Єшук, І.М. Риженко, А.А. Іванищук, Р.Д. Саунін, І.М. Ямкова; за ред. В.В. Галуцька. Херсон : Грінв Д.С., 2015. 272 с.
5. Борисов Г.А. Теория государства и права. Белгород : Изд-во БелГУ, 2007. 292 с.
6. Бистрик Г.М. Правові форми діяльності держави в регулюванні суспільних відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2013. 18 с.
7. Олейников С.М. Функції держави і правові форми державної діяльності. *Державне будівництво і місцеве самоврядування* : збірник наукових праць. Харків, НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування. 2012. № 23. С. 150–154.
8. Конституція України : закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
9. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : закон України від 05.04.2007 № 877-V // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>
10. Про зовнішньоекономічну діяльність : закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

11. Господарський кодекс України : закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

12. Про Стратегію національної безпеки України : указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020// База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

13. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України : постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 р. № 671 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2020-%D0%BF#Text>

14. Економічна стратегія: зростання через інвестиції Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 17.02.2020. URL: <https://drive.google.com/file/d/1DmerNq53rk4PivQRv-CTgatC08YgFMW/view>

15. Пасинчук К.М. Місце та роль державного управління у системі забезпечення пожежної безпеки. *Пожежна безпека: теорія та практика*. 2010. № 6. С. 119–124

16. Про ліцензування видів господарської діяльності : закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#n129>

17. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 07.12.1984 р. № 80731-X// База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

УДК 342.22:351.74

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.4.22>

МАКАРЧУК В.В.

**ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
ЯК СУБ'ЄКТІВ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ**

**LEGAL BASIS OF FUNCTIONING OF LAW ENFORCEMENT BODIES
AS SUBJECTS OF FORMATION AND IMPLEMENTATION OF STATE POLICY
IN THE SPHERE OF NATIONAL SECURITY AND DEFENSE**

Охорона інтересів особи, суспільства і держави від внутрішніх та зовнішніх загроз, захист суверенітету, територіальної цілісності України, зміцнення національної безпеки і оборони держави є пріоритетним завданням правоохоронних органів. На цей час в Україні швидко зростають загрози міжнародного тероризму, організованої злочинності, наркобізнесу, торгівлі людьми, спроб отримати політичні й економічні дивіденди на дестабілізації суспільно-політичної ситуації тощо.

Держава як суб'єкт забезпечення національної безпеки і оборони сприяє формуванню та реалізації державної політики у сфері національної безпеки та оборони. Відповідно, правоохоронні органи, забезпечуючи захист держави у сфері національної безпеки і оборони, покликані стримувати суспільство від вчинення кримінальних правопорушень, які посягають на національну безпеку та оборону держави. Правоохоронні органи країни є ключовими в системі органів виконавчої влади та є необхідною умовою захисту конституційного ладу і забезпечення законності і правопорядку, дотримання прав і свобод людини і громадянина та охорони внутрішньої безпеки від внутрішніх загроз.

© МАКАРЧУК В.В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін (Білоцерківський національний аграрний університет)